

педагогічної адаптації (а не тільки соціальної адаптації) студентів з обмеженими можливостями в умовах вищої школи, це питання взагалі на початковій стадії розробки.

Необхідно нагадати про велике значення наукових робіт О.В.Глузмана, В.Ф.Щеколодкіна, Т.Ю.Подобедової, О.О.Чуєвої [7]. Аналіз їхніх досліджень свідчить, що методологічною основою соціальної адаптації та інтеграції людей з обмеженими можливостями є отримання ними освіти, у тому числі й вищої. При цьому інтеграція виступає у двох формах – соціальної і педагогічної (навчальної).

Соціальна інтеграція припускає соціальну адаптацію людини з обмеженими можливостями в загальну систему соціальних відносин і взаємодій в рамках того середовища, у яке він інтегрується. Педагогічна ж інтеграція передбачає розвиток здібностей щодо засвоєння такою людиною необхідних програм у період їх навчання у відповідних навчальних закладах. Але тут необхідно сказати, що якими б не були сприятливими умови соціалізації, її результати багато в чому залежать від активності і цілеспрямованості самого індивіда.

ЛІТЕРАТУРА

1. Соціальна педагогіка: Навчально-методичний посібник / Барахтян М.М. та ін.; за заг. ред. А.Й.Капської. – К.: ІЗМН, 1998. – 220 с.
2. Коваль Л.Г., Зверєва І.Д., Хлебнік С.Р. Соціальна педагогіка. – К.: ІЗМН, 1997. – 392 с.
3. Соціальна робота: технологічний аспект / За заг. ред. А.Й.Капської. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
4. Решетнік Г.Т. Науково-методична розробка "Інтегративний підхід в управлінні навчально-виробничим процесом Київського професійного ліцею "Авіант" – К. – 2007. – 56 с.
5. Василенко О.М. Соціально-педагогічна діяльність у вищих навчальних закладах. – Харків: Крок, 2003. – 83 с.
6. Міщик Л.І. Інтеграція студентів різної інвалідності в освіту // Вісник Запорізького національного університету. – № 1. – 2007. – С. 131-136.
7. Навчання людей з особливими потребами у вищій школі / О.В.Глузман, В.Ф.Щеколодкін, Т.Ю.Подобедова, О.О.Чуєва. – Сімферополь, 2006. – 20 с.

УДК 37.017.5: 378

ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Голованова Т.П., к.пед.н., доцент

Запорізький національний університет

У статті розглянуто теоретичні питання щодо технологізації гендерної рівності студентської молоді, означено мету формування гендерної рівності в контексті міжнародних та вітчизняних документів, подано принципи та класифікацію технологій формування гендерної рівності.

Ключові слова: соціальна технологія, педагогічна технологія, гендерна рівність, принципи технологій, гендерні компетентності.

Голованова Т.П. ТЕХНОЛОГИЗАЦИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ГЕНДЕРНОГО РАВЕНСТВА СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье рассмотрен круг теоретических вопросов технологизации гендерного равенства студенческой молодежи, определена цель формирования гендерного равенства в контексте международных и отечественных документов, представлено принципы и классификация технологий формирования гендерного равенства.

Ключевые слова: социальная технология, педагогическая технология, гендерное равенство, принципы технологий, гендерные компетентности.

Golovanova T.P. THE TECHNOLOGY OF FORMING GENDER EQUALITY OF THE STUDENTS / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The theoretical questions of the technology of forming gender equality of the students is considered in the article, formulated purpose of gender equality in the context of international and Ukrainian documents, principles and classification of technologies are presented.

Key words: social technology, pedagogical technology, gender equality, technology principles, gender competences.

Актуальність аналізу гендерної рівності зумовлена низкою соціальних та суспільних проблем, пов'язаних із трансформаційними процесами в Україні протягом останніх років. У міжнародних документах це питання формулюється як проблема "рівних прав та можливостей чоловіків і жінок". У науковому контексті воно трактується як "гендерна рівність", витлумачена не як тотожність, а як усвідомлення і визнання різності світобачення та життєвих стратегій статей, їхньої інакшості, що потребує створення технологій, які забезпечують реальну рівність в усіх сферах соціального життя, у тому числі й у нормативних, інформаційних та освітніх системах. У той же час у свідомості викладачів до сьогодні ще остаточно не сформувалося відчуття особистої відповідальності за створення технологій певної якості взаємостосунків між статями, "за корекцію впливу гендерних і сексуальних стереотипів на успішність прояву й розвитку особистісних здібностей індивідів" [1].

Мета статті полягає в обґрунтуванні використання теоретичних засад соціальних, педагогічних та соціально-педагогічних технологій щодо ефективності сучасного гендерного виховання студентської молоді.

Аналіз наукової літератури засвідчив факт все більшого визнання поняття "соціальні технології" поряд з поняттям "соціальна педагогіка" [2]. Ми поділяємо точку зору М. Стефанова на соціальну технологію як на діяльність, у результаті якої досягається поставлена ціль і відбуваються якісні зміни об'єкта діяльності. Соціальна технологія – це попередньо визначений ряд операцій, спрямований на досягнення певної цілі чи завдання; це засіб діяльності на основі її раціонального поділу на процедури та операції з їхньою послідовною координацією і синхронізацією та вибір оптимальних засобів, методів їх виконання [3, 186].

Соціальні технології – це науково обґрунтовані та експериментально перевірені форми та способи раціональної організації взаємодії людей у процесі їх спільної діяльності. Їхня основна особливість полягає в тому, що суб'єктами і об'єктами дій при їхній реалізації виступають не технічні чи природні структури, а люди та утворені ними організаційні структури. Отже, соціальні технології – це перш за все технології взаємодії між людьми, які сприяють розкриттю людського фактора. Саме тому характер соціальної технології, їхні специфічні особливості повинні враховувати внутрішню природу самої людини, супроводжуватися розвитком у людей мотивації на взаємодію з іншими людьми та самореалізацію себе як особистості.

Окрім того, соціальні технології також дисциплінують поведінку людини, вимагаючи від неї дотримання певних високих стереотипів і правил соціальної взаємодії та сприяють формуванню розвитку в неї необхідних для цього особистих рис, технологічного типу мислення. Отже, проблема розвитку і впровадження соціальних технологій тісно пов'язана з процесами інтелектуалізації суспільства та розвитком самої людини, її світосприйняттям та практичною поведінкою [4, 471].

Оскільки діяльність набуває статусу технології лише за умови свідомого і планомірного розчленування її на елементи, які реалізуються в певній послідовності [5, 29], то соціальні технології можна визначити як певний спосіб здійснення людської діяльності для досягнення суспільно значимих цілей. Соціальна технологія виступає у двох формах:

- як програма, що містить процедури та операції (способи та засоби діяльності);
- як сама діяльність, побудована відповідно до цієї програми [4, 450].

М. Марков пропонує розглядати технологію соціальної діяльності у двох аспектах, а саме: по-перше, як систему знань про організацію дійсності, пов'язану з виконанням етапів, операцій, методів, дій і т. ін. щодо формування суспільних явищ; по-друге, як технологізацію цих знань в процесі діяльності, яка виражається в трудових діях людей, що відповідають вимогам конкретних, специфічних соціальних структур [6, 57-58].

В. Афанасьєв, зазначаючи, що соціальна технологія виступає специфічним посередником між об'єктивними процесами і суб'єктивною дійсністю людей, органічно пов'язує її з соціальним управлінням, у якому їй належить "своє місце", тобто забезпечення функціонування всього механізму соціального управління. Причому, у соціальній технології відбувається реалізація "перекладу" абстрактної мови науки, яка відображає об'єктивні закони розвитку суспільства, на конкретну мову рішень, нормативів, приписів, що регламентують, стимулюють людей на досягнення поставлених цілей [5, 369].

Чіткого визначення поняття "педагогічна технологія" у сучасній науці немає. М. Бершадський виділяє чотири основні галузі оперування цим поняттям [8, 3-18]:

- інтуїтивне визначення будь-якого педагогічного процесу та явища;
- тлумачення технології як мистецтва викладання, що оперує різноманітними конкретними прийомами, спілкування з учнями;

- класична технологія (алгоритмічна парадигма);
- технології власне центрованої освіти (стохастична парадигма). Стохастична парадигма проектування надає пріоритет вірогідному моделюванню явищ оточуючого середовища.

Соціально-педагогічні технології можна визначити як алгоритм, спосіб здійснення діяльності на основі її поділу на дії та операції, які є скоординованими, синхронізованими і передбачають вибір оптимальних засобів і методів їх виконання для досягнення мети і виконання завдань через такі етапи, як: 1) теоретичне обґрунтування діяльності на основі аналізу інформації; 2) вибір критеріїв, методів, засобів діяльності; 3) безпосередні поетапні дії, що спрямовані на розв'язання проблеми; 4) контроль і корекція результатів (зворотний зв'язок) (Безпалько В.П., 1989).

Отже, теоретичне підґрунтя дає нам усі підстави для висновку: технологія формування гендерної рівності тісно пов'язана з такими поняттями як соціальна технологія, педагогічна й соціально-педагогічна технологія.

Для більш повного розуміння гендерної рівності слід зосередити увагу на концептуальному розумінні таких засад: рівність чоловічої та жіночої соціальних статей; рівність прав; рівність можливостей. Рівність чоловічої та жіночої соціальних статей означає рівність соціального статусу, всезагальну участь в усіх сферах суспільного, державного та приватного життя на основі самоусвідомлення особистісних потреб та інтересів, додання елемента ієрархічності, за якою чоловіки історично розглядалися як істоти вищі, а результати їхньої діяльності заздалегідь оцінювалися як суспільно більш значущі, ніж ті, що були досягнуті жінками. Рівність прав означає наділення чоловіків та жінок юридичне однаковими правами в усіх сферах життя та юридичне забезпечення рівних умов їх здійснення. Проте рівність прав не означає рівних можливостей у їх реалізації. Тому виникає третя складова – необхідність забезпечення рівності можливостей у здійсненні юридичне наданих прав. Рівність можливостей – це фактична можливість користування правами й свободами людини незалежно від статі. Рівність можливостей забезпечується системою засобів рівного розподілу цінностей, що має виключати дискримінацію за статевою ознакою та уникати будь-якої можливості негативного впливу на життєдіяльність та самовираження особистості.

Автори словника сучасного гендерного мислення тлумачать гендерне виховання як "процес цілеспрямованого систематичного вироблення в осіб обох статей способів і форм паритетності у відносинах, моральних нормах рівності, рівноправності, взаємоповаги, врахування як спільного, так і відмінного, що властиве жінці й чоловікові, а також формування вільної особистості з гендерним світоглядом і навичками гендерно орієнтованої поведінки" [9, 30].

На першому плані цілеспрямований систематичний вплив на особистість з метою передачі знань, норм, цінностей, стандартів поведінки, орієнтованих на рівноправність, повагу, врахування спільного і відмінного між особами двох статей.

"Гендерна освіта – освоєння гендерних знань, використання гендерної інформації під час навчального процесу в навчальних закладах та системі підвищення кваліфікації. У процесі викладання можна виділити такі напрямки поширення гендерних знань: під час читання базових курсів, спецкурсів з гендерної проблематики, організації науково-дослідницької роботи навчальних закладів" [9, 150]. Важливого значення при цьому набуває аналіз форм, засобів, видів, методів соціально- педагогічної діяльності, що актуалізують інтерес у студентської молоді щодо гендерної рівності. Тобто під час створення технології необхідно взяти до уваги те, як та чи інша форма соціально-педагогічної діяльності сприймається студентами: жінками й чоловіками, пам'ятаючи, що в демократичному закладі освіти основним носієм гендерної рівності є студенти.

У цьому контексті важливого значення набуває поняття "гендерна культура". Ми розглядаємо гендерну культуру як сукупність статтєворольових цінностей у суспільних відносинах і відповідних до них нормативів поведінки, потреб, інтересів, форм діяльності. Тому актуалізується проблема організації соціального досвіду студентської та гендерної ідентифікації, яка становить процес визначення особистістю себе як члена певної соціальної групи: з одного боку, студентства, з іншого – жіноцтва або чоловіків. Суттєвим є і те, як особистість реалізує свою потребу групової приналежності в умовах університетського середовища. Університетське середовище – це сукупність соціальних і духовних феноменів, що оточують студента в процесі його навчання.

Тому рівень розвитку рівних прав і можливостей в системі освіти є порівняльною частиною цілісного образу гендерної рівності. Саме тому технологізація процесу формування гендерної рівності студентської молоді розуміється нами як цілісна система концептуально і практично значимих принципів, методів, засобів гендерного виховання кожного студента і студентки, що гарантує об'єктивний результат у певний період та під час наступного його відтворення. Необхідно зазначити, що технологічний підхід у процесі формування гендерної рівності в жодному разі не заперечує ініціативи педагогічної діяльності та творчості викладачів. Навпаки, завдання такого підходу – надати діяльності викладачів усвідомленого, науково обґрунтованого, творчого характеру. Тому можна стверджувати, що соціально-технологічна

система формування поняття "гендерна рівність" – це своєрідний механізм поєднання гендерних знань із умовами їх реалізації в процесі гендерного виховання студентів.

Науковці виділяють такі ознаки технологізації, які, на нашу думку, властиві й технології формування поняття "гендерна рівність":

- розмежування, розподіл такого процесу на взаємопов'язані етапи, фази, операції. Йдеться про чітке визначення вимог, які пред'являються суб'єкту для належного виконання ним виховного процесу згідно цієї технології. Очевидним є такий факт: чим точніше опис процесу відповідає його логіці, тим реальнішою є можливість досягнення високого ефекту не лише самої процедури виховання, але й, і це головне, діяльності викладача;
- поетапність дій, спрямованих на досягнення необхідного результату. Послідовність і порядок виконання дій повинні базуватися на внутрішній логіці функціонування і розвитку цього процесу. Однак, така послідовність не усуває можливість як суб'єкта так і об'єкта процесу бути активним учасником його об'єктивного розгортання, встановлення тієї чи іншої послідовності та темпу процедур і операцій відповідно до змінюваних обставин;
- однозначність виконання включених процедур та операцій технології, що виступає необхідною умовою досягнення результатів оціночного процесу. Чим більша невідповідність, відхилення в діях суб'єкта від визначених технологією параметрів, тим реальніша небезпека деформувати весь процес і отримати необ'єктивні результати, які не лише не відповідають очікуванням оцінюваного, але й здатні вплинути на його подальшу діяльність. Відхилення в технологіях можливі до певної межі, за якою замість творчості, починається вже суб'єктивізм, що призводить до зниження ефективності виховання і до нівелювання у виховній ситуації партнерських взаєностосунків між студентами і викладачами, студентами і студентками, задіяних у виховному процесі.

Суттєві риси соціальної технології:

- певний спосіб досягнення цілей;
- поопераційне здійснення діяльності;
- попередня, свідомо і планомірна розробка операцій;
- використання наукових знань при розробці операцій;
- врахування специфіки галузі, в якій здійснюється діяльність. Соціальна технологія виступає у двох формах: як проект, який містить процедури та операції, як сама діяльність, побудована відповідно до цього проекту [4, 451].

Соціальна технологія будується за її законами як штучне утворення, головна функція якого полягає у поєднанні науки та практики з метою оптимізації діяльності суб'єктів і об'єктів діяльності.

Необхідно також наголосити, що технологія формування гендерної рівності повинна бути вираженням основоположних закономірностей педагогічного процесу в цілому, і виховних ситуацій зокрема, що відображаються у принципах ефективності та оптимальності, системності та цілепокладання, саморозвитку, синергізму та гуманізму [4, 452]. Соціальним технологіям властиві такі характерні принципи [4, 452-453]:

Інша проблема, тісно пов'язана з попередньою, – мета формування гендерної рівності.

Оскільки наявність усвідомленої мети – головний компонент і умова інтерпретації будь-якої діяльності і педагогічної зокрема, то лише після усвідомлення мети можна розпочинати розробку механізмів, технологій, методів її реалізації на практиці.

Провівши структурний аналіз наукових робіт із проблеми гендерної рівності, констатуємо, що мета формування гендерної рівності повинна включати стратегію щодо зміни соціального статусу жінок у суспільстві, що, як засвідчила світова практика дуже часто дійсно впливає на становище жінок і дітей, чоловіків у суспільстві в позитивному значенні, і по-друге, таким чином можна зменшити небезпеку повторення "минулих" виховних помилок, тобто використання традиційного статево-рольового підходу до виховання, що знову зведе нанівець ті зміни в ситуації гендерної рівності в країні, що були досягнуті шляхом цілеспрямованої соціальної політики.

У цьому контексті слушні міркування О.Сухомлинської, що дають змогу зрозуміти особливості процесу формування гендерної рівності в Україні. Вона говорить про реальні процеси, які є живильним середовищем для розвитку й розбудови виховних ідей і концепцій. По-перше, це розвиток громадянського суспільства в Україні [10]. Цей процес поставив проблему взаємодії процесів виховання і навчання. Звичайно, не можна ототожнювати виховання і навчання, проте зараз важливо сприймати модернізаційні зміни з позицій єдиного цілісного педагогічного процесу.

Таблиця 1. - Характеристики принципів соціальних технологій

Назва принципу	Характеристика принципу
Принцип ефективності та оптимальності	Передбачає, що технологія – це спосіб підвищення ефективності та досягнення оптимальності діяльності згідно з різноманітними критеріями
Принцип цілепокладання	Спосіб надання цільової спрямованості певній соціальній діяльності
Принцип системності	Орієнтує на системне, комплексне перетворення об'єкта, а також на врахування усіх факторів і наслідків діяльності, чітке її структурування
Принцип синергізму	Спрямовує на отримання множинного результату чи синергетичного ефекту
Принцип саморозвитку	Технологія повинна бути здатною до саморозвитку і спрямованою на мотивацію підвищення самоорганізації
Принцип реалізму	Технології повинні створюватися на основі реального забезпечення ресурсами та досягнення реальних цілей
Принцип гуманізму	Технології повинні бути підкорені перш за все інтересам людини, зміцненню її прав і свобод
Принцип стійкого розвитку	Служить забезпеченню динамічного балансу між потребами людей та ресурсами їх задоволення
Принцип проблемності	Створення технологій повинно спрямовуватися на вирішення реальних соціальних проблем
Принцип надійності	Забезпечує стійкість технологій від впливу пагубних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища
Принцип інноваційності	Технологія повинна виступати формою та засобом втілення в життя нововведень

Такий підхід передбачає насамперед перехід від пріоритетної цінності самого знання до підходу, що спирається на індивідуальний досвід людини – жінки, людини – чоловіка, на цій основі – до пошуку шляхів формування компетенцій гендерної рівності. І що тоді має бути закладено в педагогічний процес формування гендерної рівності? Це, на наш погляд, поінформованість про сутність гендеру та гендерного підходу, громадянського та сталого розвитку суспільства, цілей розвитку тисячоліття, знань концептуальних основ гендерних досліджень і словника основних гендерних термінів, суті законів та нормативних актів щодо проблеми рівності прав і можливостей у демократичному суспільстві, розпорядчих документів про подолання сексизму і насильства, нормативних положень про демократизацію та гуманізацію системи освіти, розуміння закономірностей психосексуального розвитку людини, особливостей гендерної соціалізації дітей та молоді, психологічних механізмів формування гендерних стереотипів та виконання гендерних ролей, актуальних проблем гендерної освіти та виховання. Окрім цього, це вміння здійснювати гендерний аналіз соціокультурних явищ і процесів, формулювання й аргументація власних думок під час обговорення гендерної проблематики, відмова від застарілих гендерних стереотипів та установок під час вирішення професійних проблем.

Отже, модель гендерних компетентностей студентської молоді буде цільовим орієнтиром, що визначає зміст формування гендерної рівності та вибір відповідних педагогічних технологій.

У процесі формування гендерних компетентностей виділяємо такі технології, як педагогічні (освітні) технології, гендерні технології, соціально-педагогічні технології.

I. Технології інформаційні – сфера знань (ЗУН). Вони розглядаються як здійснення системи процедур та впливів з метою формування знань, умінь і навиків студентів.

II. Технології способів розумових дій (СРД). Вони пов'язані із сприйнятливостю до навчальних дій у новій ситуації (у широкому сенсі); показники темпу і якості засвоєння знань, умінь і навиків (у вузькому сенсі).

III. Технології за спрямованістю дії щодо потреб, здібностей, Я-концепції особи.

IV. Технології за спрямованістю дії щодо сфери морально-ціннісних орієнтацій.

V. Технології за спрямованістю дії щодо дієво-практичної сфери особи.

VI. Технології за спрямованістю дії щодо сфери творчих якостей особи.

VII. Технології формування творчої індивідуальності.

VIII. Технології за спрямованістю дії щодо сфери здорового способу життя.

IX. Технології формування іміджу.

X. Технології роботи зі студентами, які мають функціональні обмеження.

XI. Технології неперервної освіти учасників соціального партнерства "факультет-громадська організація".

XII. Технології педагогічної підтримки гендерної рівності. Слід усвідомити, що сама по собі педагогічна діяльність у ринкових умовах нехтує обставинами, коли педагогічне забезпечення соціалізаційних механізмів визначатиме інтереси всіх жінок та чоловіків. У такому разі оптимальною формою є "підтримка" гендерної рівності.

XIII. Технології попередження насильства та захисту прав дитини. Новою соціально-педагогічною технологією є педагогіка ненасильства. Ненасилля як нормативна програма поведінки робить акцент на добрі початки у людині, на те, щоб посилювати їх шляхом культивування і примножування. Цим ненасилля суттєво відрізняється від насилля, як і в цілому від владних відносин, які спрямовані, перш за все на те, щоб обмежувати, блокувати деструктивні, руйнівні прояви людської свободи. Антиподом насильства є толерантність, яка необхідна для спілкування, співжиття і спільної діяльності, є основою формування культури дотримання прав дитини.

XIV. Технології оцінювання діяльності щодо формування гендерної рівності. Предметом такої оцінки виступають засоби, форми, методи формування мотивації студентів щодо їх діяльності; показники результатів діяльності студента/студентки; успішне формування та досягнення ними цілей технології; його результативність у діалогічному спілкуванні з оцінюваними студентами і т. ін.

XV. Технології удосконалення управління процесом формування компетентностей гендерної рівності.

Процес оцінювання сформованості компетентностей гендерної рівності студентської молоді повинен здійснюватися відповідно до таких етичних принципів:

- 1) повага до людини – викладач не повинен ставитися до оцінювання студента чи студентки як до засобу досягнення власних цілей;
- 2) взаємоповага – учасники процесу оцінювання повинні обов'язково поважати один одного;
- 3) неупередженість дій – оцінювання повинно бути незаангажованим та об'єктивним для мінімізації суб'єктивності оціночних рішень;
- 4) прозорості – вона повинна стосуватися і етапів, і результатів оцінювання, і управлінських рішень за наслідками оцінювання.
- 5) гендерна чуйність. Принципово важливим при оцінюванні компетентностей гендерної рівності студентської молоді важливо враховувати те, що студент несвідомо привносить в аудиторію систему життєвих цінностей, які лежать в основі поглядів на проблеми гендеру. Життєвий досвід може допомагати студентам у розумінні проблем гендерної рівності. Однак необхідно усвідомлювати, що досвід студентів чоловічої статі відрізняється від досвіду жінок-студенток. Тому принцип гендерної чутливості допомагає зробити ці проблеми об'єктом наукового, обґрунтованого, системного та повноцінного дослідження.

Для вироблення чутливості до гендерної нерівності виконуються такі завдання: визначити, базуючись на особистому досвіді, реальний розподіл домашньої праці; познайомитися з різними типами сімей та/або інших утворень, коли люди живуть разом і ведуть спільне господарство, залежно від розподілу домашньої праці; проаналізувати обсяг домашньої праці та її розподіл між членами сім'ї або іншої суспільної одиниці, у якій люди живуть разом (гуртожиток, спільне винаймання квартири, інше); спробувати оцінити вартість домашньої праці; подивитися на домашню працю як можливе джерело заробітку чи заощадження; дізнатися про "принцип дзеркала" щодо гендерного балансу і його практичного використання в житті; на власному досвіді "увійти в роль" людини, іншої за гендером, віком тощо; проаналізувати ризики і переваги різного типу сімей та/або інших утворень, коли люди живуть разом і ведуть спільне господарство, залежно від розподілу домашньої праці.

Методика й мотив виконують у процесі технологізації гендерної рівності роль головних критеріїв ефективності соціально-педагогічної діяльності, оцінюючи її через систему мотивації діяльності студентської молоді. Мотивація, наділена прагненням студентів до самореалізації, необхідності розвитку професійного потенціалу своєї особистості (здібність адекватно сприймати, оцінювати й розуміти себе скрізь призму статевої приналежності й гендерної ролі; враховувати індивідуальні та психосексуальні особливості; організовувати взаємодію на довірливій суб'єкт - суб'єктній, діалогічній, гуманістично орієнтованій основі; створювати умови для саморозвитку й самоактуалізації особистості), свідчатиме про ефективну соціально-педагогічну діяльність та високий рівень сформованості гендерних компетентностей.

Технологізація проведення круглого столу, дискусії, форуму, прийняття рішень, здійснення контролю чи координації діяльності визначається позитивним або негативним емоційним фоном не тільки студентів:

жінок і чоловіків, а й усього оточення. Якщо традиційні напрямки виховання досягли значних успіхів технологізації, то в напрямку гендерної рівності соціально-педагогічні технології тільки починають стверджуватися.

Очевидно, що ефективність технологізації гендерного виховання залежить від багатьох факторів. Однак визначальним, на думку науковців, і ми погоджуємося з ними, є якість соціального зв'язку між суспільством, соціалізацією і освітою в цілому і між студентами і студентками, студентами і викладачами зокрема. Отже, стверджуємо необхідність фундаментальних теоретичних засад технологій формування гендерної рівності при введенні у широкий педагогічний понятійний "обіг" таких понять як "гендерна рівність", "гендерне виховання", "гендерна культура". Причому необхідно чітко розмежувати семантику цих понять, враховуючи, що в умовах освіти два останніх є координатами першого.

Важливість оперування працівниками сфери вищої освіти такими поняттями пояснюється, на нашу думку, тим, що саме в цих координатах виникають різні процеси, здійснюється формування образу гендерної рівності, відбувається диференціація потреб, інтересів, цінностей, стимулів, що визначають діяльність та поведінку студентів – осіб жіночої та чоловічої статі.

Серед перспективних напрямків подальших досліджень – питання спеціалізованої підготовки та методичного забезпечення фахівців освітніх закладів, державних та недержавних організацій щодо підготовки та впровадження соціальних рекламно-інформаційних кампаній для студентської молоді з метою формування позитивно спрямованої гендерної поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кравець В. Гендерна педагогіка. Навч. посібник. – Тернопіль: Джура, 2003. – 416 с.
2. Соціальна педагогіка: теорія і технології: Підручник / За ред. Звереві І.Д.– К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
3. Стефанов Н. Общественные науки и социальная технология. – М.: Прогресс, 1976. – 251 с.
4. Теория управления: социально-технологический подход. Энцикл. словарь / Под ред. Иванова В.Н., Патрушева В.И.; Акад. наук социал. технологий и местного самоуправления. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Муниципальный мир, 2004. – 672 с.
5. Журавлев П.В., Одегов Ю.Г., Волгин Н.А. Управление человеческими ресурсами: опыт индустриально развитых стран. Учебное пособие / Журавлев П.В., Одегов Ю.Г., Волгин Н.А. – М.: Экзамен, 2002. – 448 с.
6. Марков М. Технологизация и эффективность социального управления. – М.: Мысль, 1982. – 180 с.
7. Афанасьев В.Г. Общество: системность, познание и управление. – М.: Политиздат, 1981. – 432 с.
8. Бершадский М.Е. В каких значениях используется понятие "технология" в педагогической литературе // Школьные технологии. – 2002. – № 1. – С. 3-18.
9. Мельник Т., Кобелянська Л. 50/50: Сучасне гендерне мислення: Словник. – К.: К.І.С., 2005. – 280 с.
10. Сухомлинська О.В. Про стан теорії і практики виховання в освітньому просторі України // Шляхи освіти. – 1998. – № 3. – С. 2-5.

УДК 784.9: 792. 028. 3

ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-ТЕХНІЧНИХ НАВИЧОК В АКТОРІВ ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ НА ЗАНЯТТЯХ З ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ

Гринь Л.О., ст. викладач

Запорізький національний університет

Стаття актуальна для розгляду в науковій сфері. Вона торкається наукових і практичних аспектів. У статті наголошується на тому, що під час роботи над голосом актор повинен виходити з розуміння органічної природи народження звуків мовлення. Закони мистецтва слова чітко сформував К.С.Станіславський за допомогою закономірностей музики.

Ключові слова: постановка голосу; атака звуку; реєстр голосу; інтонація; фонаційні шляхи; дихання грудне; дихання діафрагматичне.